

Instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – raport

Spis treści

1. Formy opieki nad najmłodszymi dziećmi	3
2. Sytuacja w latach 2011-2015	3
3. Działania po 2015 r. wpływające na rozwój instytucji opieki nad najmłodszymi dziećmi	6
4. Rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 dzięki programowi „Maluch +”	8
5. Efekty działań	9

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Wrzesień 2018 r.

Rodzina 500+

Program „Rodzina 500+” wprowadzono 1 kwietnia 2016 r. To nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach (przy kryterium 800 zł netto na osobę w rodzinie lub 1200 zł netto na osobę w rodzinie w przypadku wychowywania dziecka z niepełnosprawnością) otrzymają wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko. Wsparcie otrzymują także dzieci przebywające w pieczy zastępczej. Ponad 3,7 mln dzieci otrzymuje wsparcie.

Dobry Start

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. Program wszedł w życie w 2018 r. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymają świadczenie bez względu na dochód. To wsparcie dla 4,6 miliona uczniów. Świadczenie Dobry Start przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20. roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24. roku życia.

Maluch+

Program „Maluch+” to program wspierający rozwój instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. Na dofinansowanie powstania i utrzymania miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 r. przeznaczy 450 mln zł. O środki z programu mogą starać się gminy, powiaty, samorządy województwa, osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, a także uczelnie. Wśród ważnych zmian jest wzrost dofinansowania dla samorządów na utworzenie nowych miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych. Nowelizacja tzw. ustawy żłobkowej w 2017 r. wprowadziła ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu żłobków i klubów dziecięcych.

Minimalna stawka godzinowa

1 stycznia 2017 r. zaczęła obowiązywać minimalna stawka godzinowa dla osób wykonujących pracę na podstawie określonych umów zlecenia oraz o świadczenie usług, w tym samozatrudnionych. Minimalna stawka godzinowa jest waloryzowana wraz ze wzrostem płacy minimalnej.

Likwidacja syndromu pierwszej dniówki

Od 1 września 2016 r. każdy pracodawca jest obowiązany zawrzeć z pracownikiem umowę na piśmie albo potwierdzić mu na piśmie warunki pracy jeszcze przed dopuszczeniem go do pracy. To rozwiązanie problemu tzw. syndromu pierwszej dniówki. Poprzednie przepisy pozwalały na dopełnienie formalności związanych z umową do końca pierwszego dnia pracy. Pozwalało to odwlekanie zawarcia umowy, a w razie kontroli na tłumaczenie, że pracownik jest pierwszy dzień w pracy.

Równa płaca bez względu na staż

Od stycznia 2017 r. wszyscy pracownicy – niezależnie od stażu pracy – otrzymują takie samo wynagrodzenie. Przed zmianą pracownicy przez pierwszy rok pracy otrzymywali co najmniej 80% minimalnego wynagrodzenia, obecnie – co najmniej pełną jego wysokość.

Reforma emerytalna

1 października 2017 r. przywrócony został wiek emerytalny 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa określa minimalny wiek, w jakim można przejść na emeryturę. Celem zmiany było przede wszystkim umożliwienie podjęcia samodzielnej decyzji o momencie zakończenia aktywności zawodowej. Efektem opóźnienia przejścia na emeryturę o rok jest o ok. 8% wyższe świadczenie.

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej
Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Wieloletni program, którego celem jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych oraz zagospodarowanie ich potencjału poprzez umożliwienie im aktywności społecznej. W ramach programu dofinansowywane są projekty organizacji pozarządowych.

Liczba
projektów*

1 127

*w latach 2016-2018

Liczba osób
uczestniczących
w projektach*

445,2 tys.

Środki*

113,8 mln zł

SYTUACJA NA RYNKU PRACY

	Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych
2015	10%	1,58 mln
2018*	5,9%	0,96 mln

-41%↓

spadek 2015 do 2018

-39,3%↓

* dane za lipiec

WSKAŹNIK DZIETNOŚCI

2015	1,29
2017	1,45

12,4%↑

wzrost 2015 do 2017

PŁACA MINIMALNA

2015	1 750 zł
2019	2 250 zł

500 zł↑

wzrost 2015 do 2018

UBÓSTWO SKRAJNE

2015	6,5%
2017	4,3%

-33,8%↓

spadek 2015 do 2017

ŚDS Środowiskowe Domy Samopomocy

Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Uczestnicy mają możliwość rozwoju osobistego, chociażby poprzez naukę nowych umiejętności lub też podtrzymywanie umiejętności zdobytych wcześniej np. w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

	Środki na uruchomienie i działalność*	Liczba placówek**	Liczba miejsc**
2015*	404,9 mln zł	760	27 796
2018*	571,2 mln zł	800	29 666
	166,3 mln zł ↑	40 ↑	1 870 ↑
	wzrost 2015 do 2018		

* 2015 rok - wykonanie,
2018 rok - plan wg stanu na 30 czerwca 2018

** wg stanu na koniec 2015 i 2017

WTZ Warsztaty Terapii Zajęciowej

Placówki oferujące osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

	Środki na działalność
2015	389,4 mln zł
2017	427,7 mln zł
	38,3 mln zł ↑
	wzrost 2015 do 2017

SENIOR +

Wieloletni program (2015-2020), którego celem jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę sieci dziennych domów i klubów „Senior+”. Od 2017 roku program „Senior+” jest realizowany w formule rozszerzonej, która pozwoliła m.in. na tworzenie klubów „Senior+” (uproszczona forma dziennych domów z mniejszymi wymogami w zakresie standardu lokalowego, osobowego i organizacyjnego)

	Liczba placówek	Liczba miejsc	Środki
2015	99	2 783	30 mln zł*
2018	555	14 280	80 mln zł**
	456 ↑	11 497 ↑	50 mln zł ↑
	wzrost 2015 do 2018		

* na uruchomienie

** na uruchomienie i działalność

75+ OPIEKA

Celem nowego realizowanego od 2018 roku programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych osobom samotnym w wieku 75 lat i więcej, które mieszkają na terenie małych gmin, tj. do 60 tys. mieszkańców.

	Środki
2018	57 mln zł

Liczba gmin, które przystąpiło do programu*

358

* dane za I półrocze 2018 r.

Podsumowanie programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

RODZINA
500+

	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Środki
2018*	2,46 mln	3,75 mln	13,4 mld zł

*dane na koniec lipca 2018 r.

**DOBRY
START**
300 dla ucznia

	Liczba dzieci	Środki
2018*	4,64 mln	1,44 mld zł

*dane szacunkowe MRPIPS

KARTA DUŻEJ RODZINY

	Liczba użytkowników KDR
2015	0,87 mln
2018	2,34 mln

1,47 mln ↑

wzrost 2015 do 2018

Liczba partnerów*

4 768

Liczba miejsc*

21 492

*09-2018 r.

MALUCH+

Żłobki, kluby
dziecięce

	Środki	Liczba placówek	Liczba miejsc
2015	151 mln zł	2 990	83 960
2018	450 mln zł	5 215*	142 856*

299 mln zł

2 225 ↑

58 896 ↑

wzrost 2015 do 2018

Wskaźnik użłobkowania (z nianiami)

2015 **12,4%**

2018 **19,4%***

56,4% ↑

wzrost 2015 do 2018

*dane szacunkowe na koniec 2018 r.

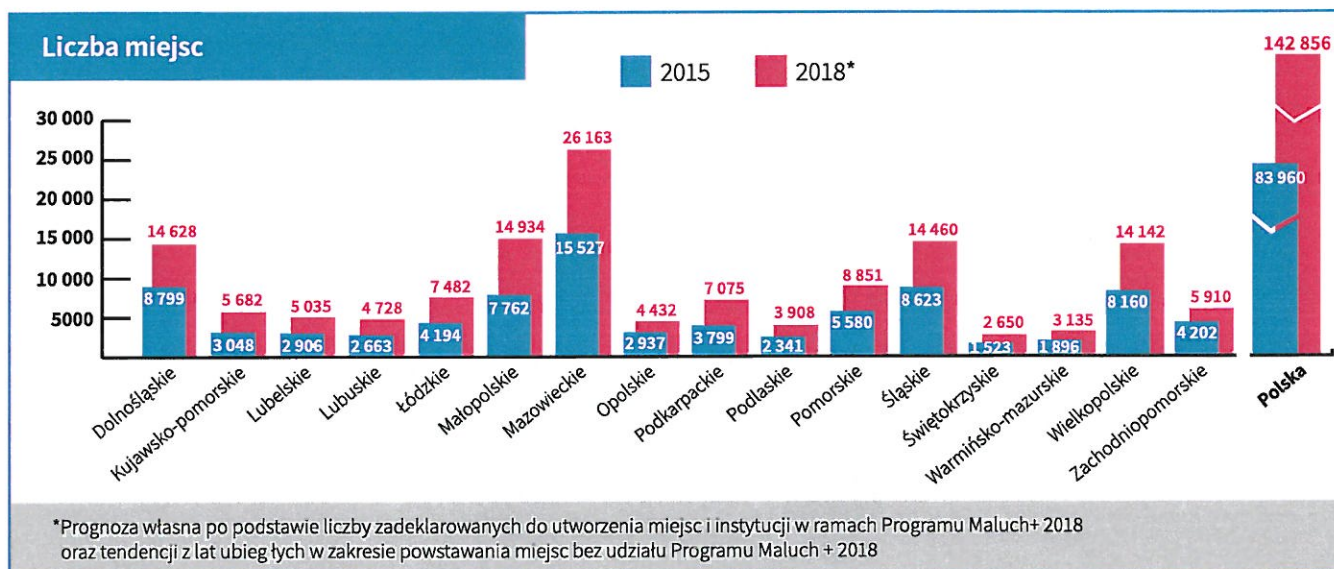

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

www.mrpips.gov.pl

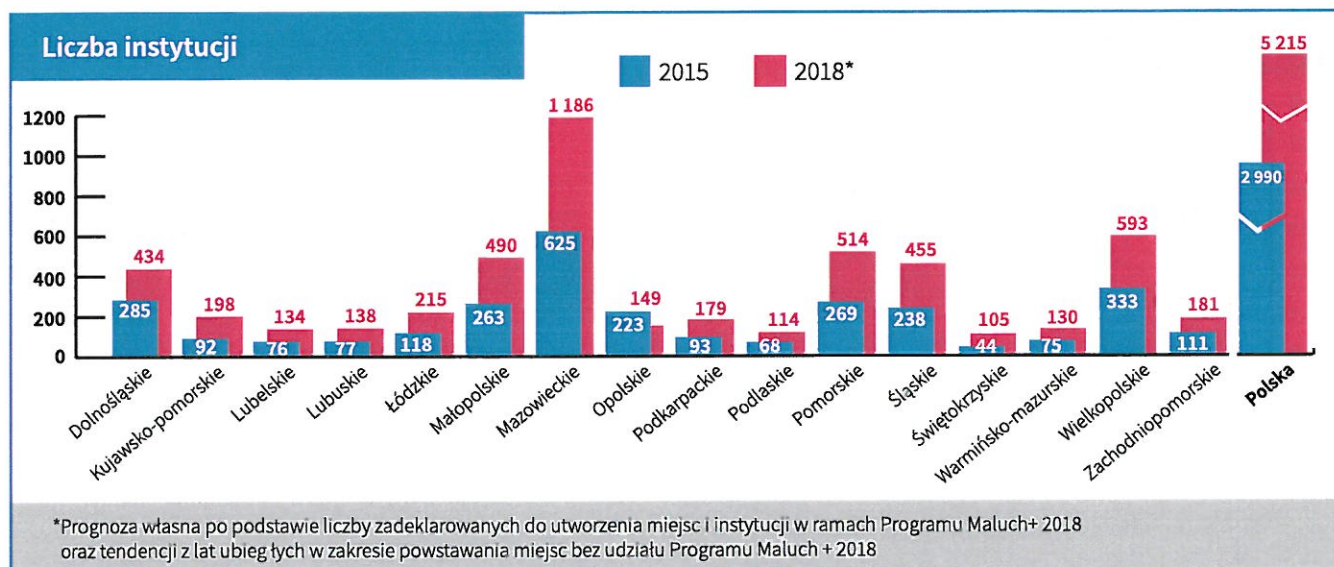
MALUCH+

Rośnie liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w całej Polsce. Na koniec tego roku funkcjonować będzie 142 856 miejsc. Najwięcej w województwie mazowieckim 26 163.

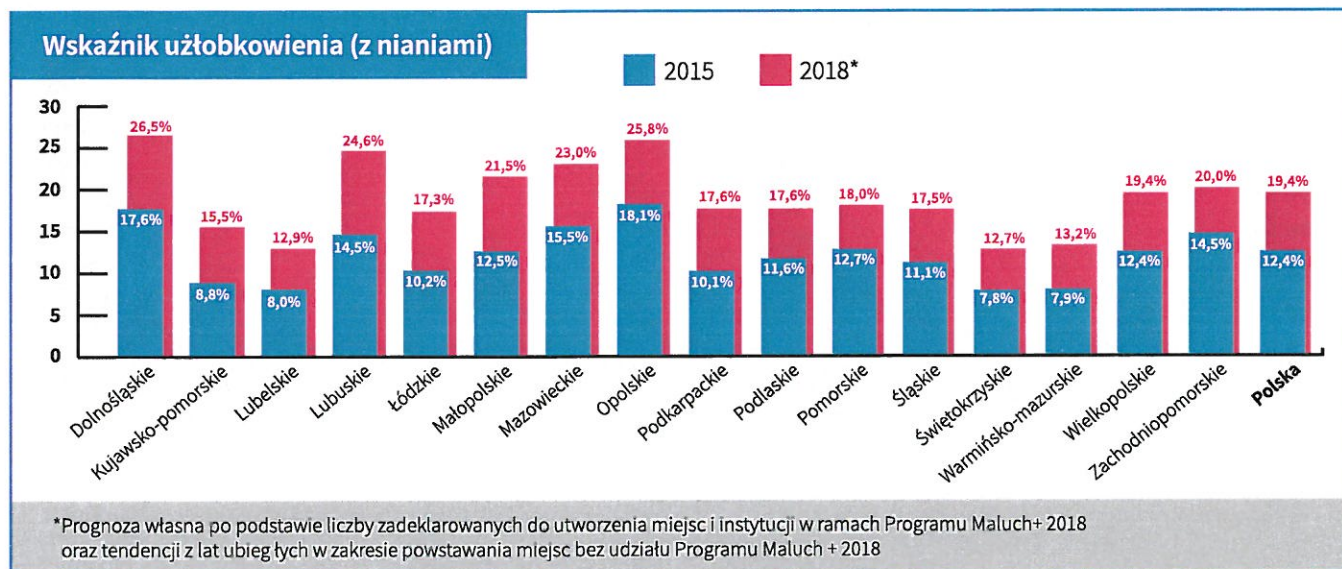
MALUCH+

Systematycznie rośnie liczba instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. Ma to związek z większym dofinansowaniem z programu „Maluch+” oraz zmianami dot. m.in. ułatwień w zakładaniu żłobków. Według szacunków Ministerstwa Rodziny na koniec tego roku funkcjonować będzie 5215 placówek. Najwięcej w województwie mazowieckim - 1186.

MALUCH+

Rośnie wskaźnik użłobkowania. Według Szacunków Ministerstwa Rodziny na koniec 2018 r. będzie on wynosił 19,4%. Największy wskaźnik na koniec tego roku będzie w województwie dolnośląskim, wyniesie 26,5%. Najniższy w województwie świętokrzyskim - 12,7%

Program wzorem lat poprzednich kierowany będzie zarówno do gmin, jak i do podmiotów niepublicznych. W programie „Maluch+” 2019 wzrosną kwoty dofinansowania dla gmin do utworzenia nowego miejsca. W module kierowanym do gmin, w których nie funkcjonuje żadna instytucja – z 20 tys. zł do 30 tys. zł, a w module dla pozostałych gmin – z 20 tys. zł do 22 tys. zł. Kwota dofinansowania utworzenia nowego miejsca u dziennego opiekuna wyniesie do 5 tys. zł.

z 20 tys. zł do 30 tys. zł

wzrośnie kwota dofinansowania do utworzenia nowego miejsca opieki w ramach edycji 2019 programu "Maluch+" dla gmin, w których nie funkcjonuje żadna instytucja

Dofinansowanie kierowane do podmiotów niepublicznych pozostanie na poziomie roku 2018 r. i wynosić będzie 10 tys. zł do utworzenia miejsca w żłobku lub klubie dziecięcym i 5 tys. zł u dziennego opiekuna.

W sumie na program „Maluch+” 2019 przeznacza się 450 mln zł.

450 mln zł

przeznaczono na programu "Maluch+" w 2019 r.

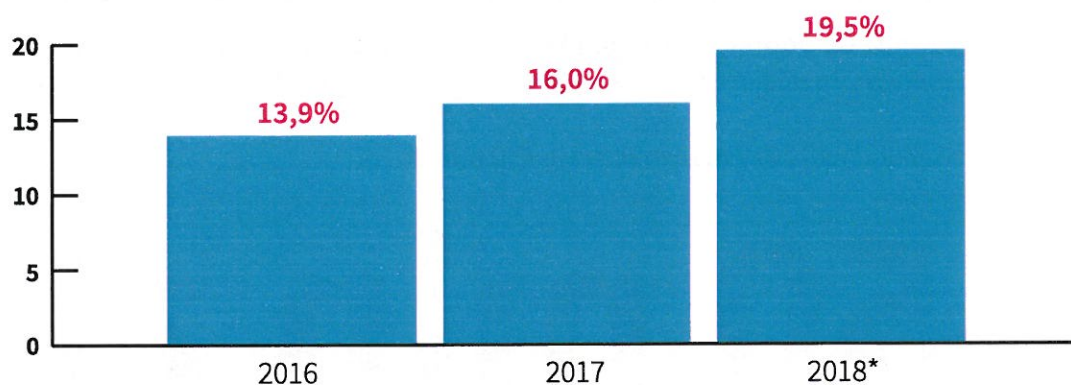

MALUCH+

Miejsce opieki nad najmłodszymi dziećmi wciąż jest jednak za mało – według założeń przyjętych przez rząd w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – do 2030 r. wskaźnik objęcia opieką instytucjonalną najmłodszych dzieci powinien wynieść 33%. Ponadto, żłobki, kluby dziecięce, jak i dzienni opiekunowie, najczęściej skoncentrowani są wokół dużych aglomeracji – pomimo iż w okresie 2015-2017 wzrosła liczba gmin posiadających na swoim terenie instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, tylko 32% gmin w Polsce na koniec 2017 r. posiadało takie instytucje (w tym w 268 gmin wiejskich, tj. 17% wszystkich gmin wiejskich). Szacuje się, że na koniec 2018 r. liczba gmin z instytucjami opieki wyniesie 969 (tj. ok. 39% wszystkich gmin w Polsce). Najwięcej gmin, na terenie których nie ma instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, na koniec 2017 r. znajdowało się w województwach: mazowieckim (213 gmin), lubelskim (183 gminy), wielkopolskim (146 gmin).

W związku z powyższym, widząc ile jeszcze jest do zrobienia w celu poprawy dostępności zarówno terytorialnej, jak i przystępnej cenowo instytucji opieki nad najmłodszymi dziećmi, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ogłosił już założenia do Programu „Maluch +” 2019, zgodnie z którymi nabór wniosków rozpocznie się pomiędzy 12 a 16 listopada 2018 r.

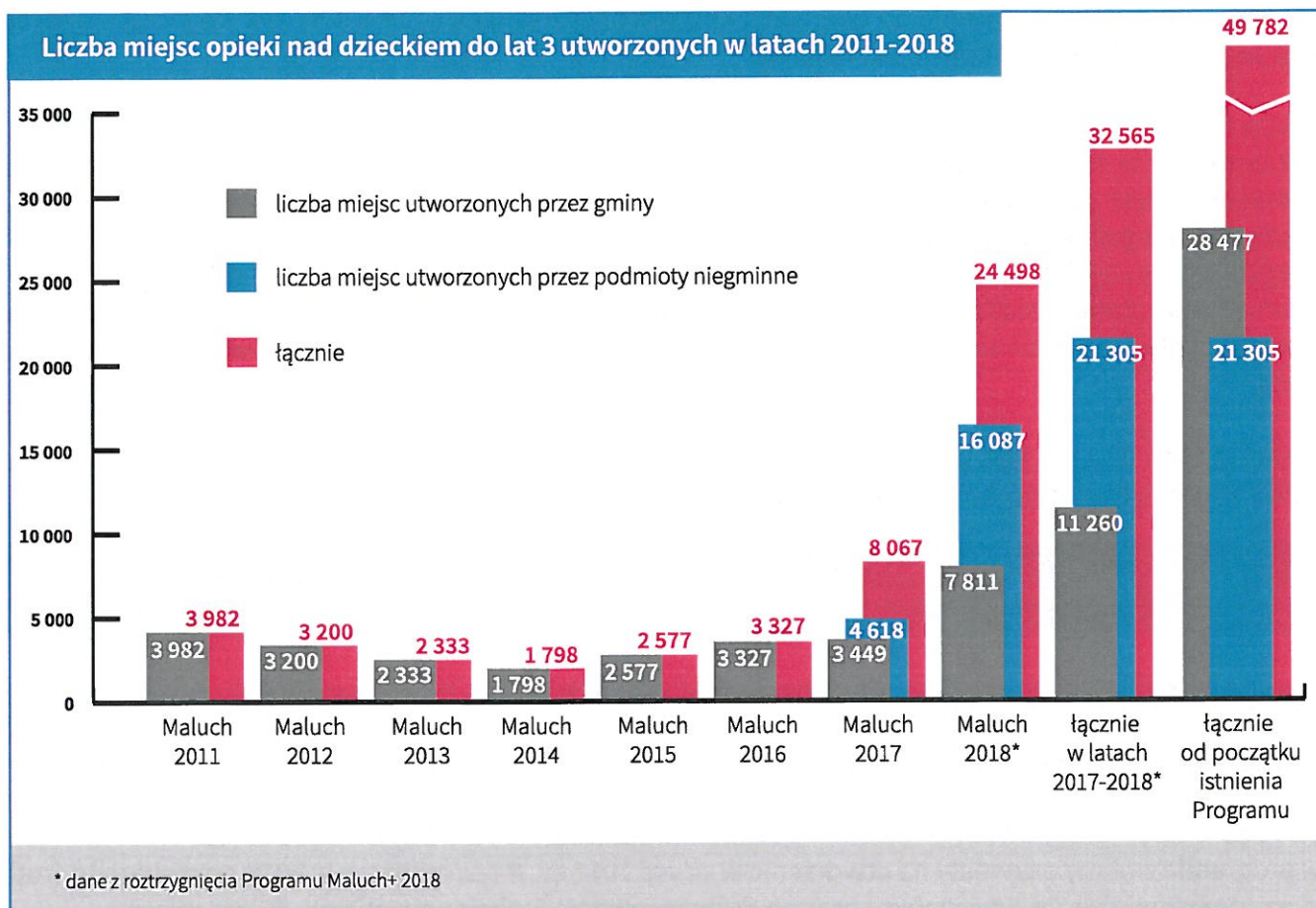
Odsetek dzieci objętych opieką (z nianiami) z odniesieniem do roczników 1-2 w latach 2016-2018

*Proгноza własna po podstawie liczby zadeklarowanych do utworzenia miejsc i instytucji w ramach Programu Maluch+ 2018 oraz tendencji z lat ubiegłych w zakresie powstawania miejsc bez udziału Programu Maluch + 2018

MALUCH+

Wyżej opisane działania skutkują wzrostem wskaźnika użłobkowania dzieci w wieku od ukończenia 1 roku życia do ukończenia 3 roku życia. W 2015 r. wynosił on 12,4%, w 2017 r. – 16% (z uwzględnieniem dzieci pod opieką niań). Szacuje się, że na koniec 2018 r. wynosić będzie aż 19,5%.

MALUCH+

ubiegania się o dofinansowanie do tworzenia nowych miejsc opieki, a nie tylko – jak we wcześniejszych edycjach – do samego funkcjonowania miejsc.

W edycji 2018 miała miejsce kolejna rewolucja pod względem wysokości środków dofinansowania – przeznaczono na nią 450 mln zł, czyli o prawie 300 mln zł więcej niż w edycji poprzedniej. Dofinansowanie na tworzenie miejsc przyznano wszystkim podmiotom zakwalifikowanym przez wojewodów w wysokości, o jaką się ubiegali. Mając na uwadze, że instytucje opieki nad najmłodszymi dziećmi skupione są przede wszystkim w dużych miastach, a do końca 2017 r. 68% gmin nie posiadało żadnej instytucji na swoim terenie, w programie „Maluch+” 2018 wprowadzono gwarancję przyznania dofinansowania w zgłoszonej wysokości dla jednostek samorządu terytorialnego, w których nie funkcjonowały żłobki lub kluby dziecięce.

Efektem tych działań jest utworzenie w latach 2017-2018 prawie 32,6 tys. nowych miejsc, z czego 65% zostanie utworzonych przez podmioty inne niż gminy.

5. Efekty działań

Podjęte po 2015 r. zmiany w obszarze opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 spowodowały intensywny przyrost liczby miejsc opieki na dziećmi w wieku do lat 3. Na koniec 2015 r. funkcjonowało ok. 84 tys. takich miejsc, natomiast na koniec 2018 r. szacuje się, że będzie ich ok. 143 tys. Jest to wzrost o ok. 70%.

Do 2016 r. dzięki programowi „Maluch +” powstało średniorocznie ok. 4 tys. miejsc opieki. Wprowadzone w programie zmiany pozwoliły na utworzenie w edycji 2017 ok. 8 tys. miejsc, a w 2018 r. przekazano środki na utworzenie ok. 24,5 tys. miejsc oraz na dofinansowanie funkcjonowania ok. 56 tys. miejsc.

Co ważne, rozwiązania dedykowane specjalnie dla gmin, w których nie funkcjonują żadne żłobki, spowodują, że w 102 gminach utworzony zostanie klub lub żłobek, co oznacza wzrost liczby gmin, w których funkcjonują instytucje, o ok. 11%.

MALUCH+

7. Ułatwienie w znalezieniu miejsca. Celem ułatwienia rodzicom znalezienia interesującej ich instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 zwiększono liczbę informacji zawartych w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych oraz w wykazie dziennych opiekunów i podmiotów ich zatrudniających (m.in. o godziny otwarcia, wysokość opłat, liczbę zapisanych dzieci, dane ułatwiające kontakt z instytucją – adres e-mail i numer telefonu, informacje, czy żłobek lub klub dziecięcy jest dostosowany do potrzeb dzieci niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki). W czerwcu 2018 r. udostępniono mapę instytucji opieki nad dziećmi (<https://empatia.mpips.gov.pl/web/piu/mapa-zlobkow-i-klubow-dzieciacych>).

4. Rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 dzięki programowi „Maluch +”

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wspiera rozwój miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi poprzez program „Maluch+”. Z programu kierowane są również środki na bieżące funkcjonowanie instytucji, obniżając tym samym wysokość opłat wnoszonych przez rodziców.

W pierwszym roku funkcjonowania programu, tj. w 2011 r., na rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 przeznaczono 40 mln zł, a w latach następnych do 2014 r. – 101 mln zł. W 2015 r. kwota na program została zwiększona do 151 mln zł, ale znaczące, bo do 500 mln zł, tj. aż 3-krotne zwiększenie środków na Program, nastąpiło dzięki zmianom prawnym od 2018 r. Znowelizowana ustawa zagwarantowała z jednej strony corocznie – do 2022 r. – przeznaczenie kwoty do 250 mln zł z Funduszu Pracy na resortowy program „Maluch+”, traktując go jako program wsparcia aktywizacji zawodowej osób, które są zmuszone do rezygnacji z pracy w związku z opieką nad dziećmi do lat 3 i brakiem odpowiednich instytucji opieki, a z drugiej strony corocznie – do 2028 r. – przeznaczenie kwoty 250 mln zł z budżetu państwa. W przypadku środków z Funduszu Pracy wsparcie trafia w szczególności do gmin w powiatach o wysokim stopniu bezrobocia, przyczyniając się tym samym do aktywizacji zawodowej kobiet z dziećmi do lat 3 oraz zwiększenia liczby instytucji opieki nad dziećmi na danym terytorium.

Innowacją w programie „Maluch+”, która wpłynęła na zdecydowane zwiększenie liczby powstających miejsc opieki w stosunku do lat ubiegłych, było umożliwienie podmiotom niegminnym w edycji 2017

2. Dostosowano warunki lokalowe do potrzeb dzieci. Aby ułatwić powstawanie nowych miejsc opieki oraz zmniejszyć koszty prowadzenia instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, zniesiono wymóg posiadania w żłobku co najmniej dwóch pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci. Obowiązek posiadania dwóch sal był pozostałością po czasach, gdy po pierwsze do żłobków uczęszczały w dużej liczbie dzieci do 1. roku życia, a po drugie dzieci leżakowały w stacjonarnych dużych łóżeczkach, i w związku z tym konieczna była osobna sala. Obecnie w żłobkach w zasadzie nie ma dzieci do 1 roku życia, a dzieci korzystają z rozkładanych, lekkich leżaczków, które w każdej chwili mogą być rozłożone przez personel. Rozwiązanie takie sprawdza się w innych państwach np. na Węgrzech, ale również w polskich przedszkolach. Co warto podkreślić, są one stosowane w funkcjonujących klubach dziecięcych, które obok żłobków są podstawową formą opieki nad dziećmi do lat 3.
3. Wprowadzono możliwość przebywania dzieci w klubach dziecięcych do 10 godzin i dookreślono, że w klubie dziecięcych może przebywać maksymalnie 30 dzieci. Kluby dziecięce wcześniej nie stanowiły wystarczającej alternatywy dla żłobka z uwagi na ograniczenia w zakresie liczby godzin, jakie dziecko mogło spędzić w klubie dziecięcym w ciągu dnia. Aby zdynamizować ich powstawanie zrównano wymogi dla żłobków i klubów dziecięcych, a jednocześnie uczyniono z klubów dziecięcych mniejsze, bardziej kameralne instytucje opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, łatwiejsze do zakładania niż żłobek.
4. Stworzona została również możliwość większej integracji żłobków i klubów dziecięcych z przedszkolami. Aby zwiększyć dostępność tych instytucji dla rodziców – w szczególności tych, którzy mają dzieci w wieku przedszkolnym i żłobkowym, wprowadzono zapis jednoznacznie wskazujący na możliwości prowadzenia żłobka lub klubu dziecięcego w jednym lokalu z przedszkolem.
5. Obniżono koszty prowadzenia żłobka oraz klubu dziecięcego poprzez zwolnione ich z opłat z tytułu trwałego zarządu, użytkowania i użytkowania wieczystego, oraz zwolniono z podatku od nieruchomości.
6. Zwiększono bezpieczeństwo dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych poprzez wprowadzenie norm żywieniowych oraz obowiązku odbywania przez opiekunów i wolontariuszy cyklicznych szkoleń z zakresu pierwszej pomocy, a także możliwość powołania przez rodziców rady rodziców, która ma możliwość wglądu do pomieszczeń żłobka lub klubu dziecięcego oraz dokumentacji dotyczącej posiłków podawanych dzieciom, a także może przedstawiać i konsultować propozycje dotyczące zajęć.

3. Działania po 2015 r. wpływające na rozwój instytucji opieki nad najmłodszymi dziećmi.

Po zmianie rządów w 2015 r. polityka rodzinna stała się jednym z priorytetów. Podejmowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej działania wychodzą naprzeciw potrzebom polskich rodzin, deklarujących chęć posiadania większej liczby dzieci. Działania te wpisują się również w przyjętą przez rząd w dniu 14 lutego 2017 r. Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która, wskazując na konieczność poprawy dostępu do usług społecznych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne, stawia za cel osiągnięcie w 2030 r. poziomu użłobkowania na poziomie 33%.

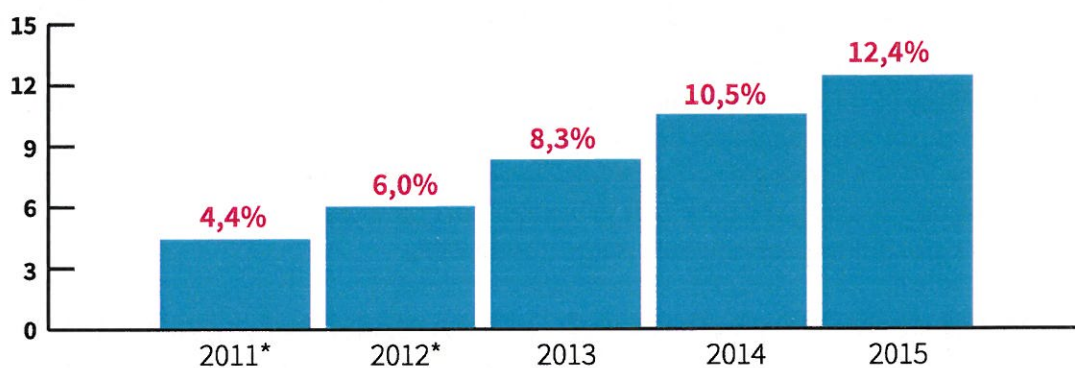
Rodziny – co znajduje również odbicie w badaniach – wskazywały, że głównymi barierami w realizacji planów związanych z posiadaniem dziecka, była obawa o bezpieczeństwo ekonomiczne rodziny oraz trudności w godzeniu życia rodzinnego i zawodowego.

Pierwszy problem został zlikwidowany w 2016 r. wraz z wprowadzeniem programu „Rodzina 500 plus”. Świadczenie wychowawcze 500+ to 6 tys. złotych rocznie wsparcia dla dziecka. Do tego podstawowego instrumentu wkrótce dołączyły kolejne.

W wyniku przeprowadzonego w 2017 r. przeglądu systemów wsparcia rodzin w tym samym roku znowelizowana została ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Zmienione przepisy obowiązują od 1 stycznia 2018 r.

Zmiany Prawne

1. Większe możliwości założenia żłobka. Rozszerzono katalog podmiotów mogących zakładać żłobki i kluby dziecięce o inne niż gminy jednostki samorządu terytorialnego oraz instytucje publiczne. Rozszerzono także katalog osób mogących być lub mogących zatrudniać dziennych opiekunów. Od 1 stycznia 2018 r. dziennym opiekunem może być także osoba fizyczna prowadząca działalność na własny rachunek lub zatrudniona przez inne niż gminy jednostki samorządu terytorialnego, a także przez instytucje publiczne i osoby fizyczne.

Odsetek dzieci objętych opieką (z nianiami) z odniesieniem do roczników 1-2 w latach 2011-2015

*liczba miejsc opieki w latach 2011-2012 nie obejmuje miejsc w instytucjach niepublicznych; dzieci pod opieką dziennych opiekunów zatrudnionych przez gminę lub dotowanych ze środków publicznych

Funkcjonujące przepisy znacznie utrudniały zakładanie żłobków. Wymóg posiadania co najmniej dwóch sal, których wielkość musiała rosnąć proporcjonalnie do każdego kolejnego dziecka, powodował, że przy większej liczbie dzieci sale te musiały mieć dużą powierzchnię, a jedna z nich (sypialnia) była używana w znacznie mniejszym stopniu i przez większość czasu była pusta.

Mała dostępność miejsc opieki dla najmłodszych dzieci oraz obowiązek utrzymywania dwóch sal przekładały się też na koszty opieki ponoszone przez rodzica. Średni koszt funkcjonowania 1 miejsca wynosił ok. 1 000 zł, co często było barierą dla rodziców.

Rodzina 500+

Program „Rodzina 500+” wprowadzono 1 kwietnia 2016 r. To nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny o niskich dochodach (przy kryterium 800 zł netto na osobę w rodzinie lub 1200 zł netto na osobę w rodzinie w przypadku wychowywania dziecka z niepełnosprawnością) otrzymają wsparcie także na pierwsze lub jedyne dziecko. Wsparcie otrzymują także dzieci przebywające w pieczy zastępczej. Ponad 3,7 mln dzieci otrzymuje wsparcie.

Dobry Start

Program „Dobry Start” to inwestycja w edukację polskich dzieci. Program wszedł w życie w 2018 r. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymają świadczenie bez względu na dochód. To wsparcie dla 4,6 miliona uczniów. Świadczenie dobry start przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20. roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymają je do ukończenia przez nie 24. roku życia.

Maluch+

Program „Maluch+” to program wspierający rozwój instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. Na dofinansowanie powstania i utrzymania miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 r. przeznaczy 450 mln zł. O środki z programu mogą starać się gminy, powiaty, samorządy województwa, osoby fizyczne, organizacje pozarządowe, a także uczelnie. Wśród ważnych zmian jest wzrost dofinansowania dla samorządów na utworzenie nowych miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych. Nowelizacja tzw. ustawy żłobkowej w 2017 r. wprowadziła ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu żłobków i klubów dziecięcych.

Minimalna stawka godzinowa

1 stycznia 2017 r. zaczęła obowiązywać minimalna stawka godzinowa dla osób wykonujących pracę na podstawie określonych umów zlecenia oraz o świadczenie usług, w tym samozatrudnionych. Minimalna stawka godzinowa jest waloryzowana wraz ze wzrostem płacy minimalnej.

Likwidacja syndromu pierwszej dniówki

Od 1 września 2016 r. każdy pracodawca jest obowiązany zawrzeć z pracownikiem umowę na piśmie albo potwierdzić mu na piśmie warunki pracy jeszcze przed dopuszczeniem go do pracy. To rozwiązanie problemu tzw. syndromu pierwszej dniówki. Poprzednie przepisy pozwalały na dopełnienie formalności związanych z umową do końca pierwszego dnia pracy. Pozwalało to odwlekanie zawarcia umowy, a w razie kontroli na tłumaczenie, że pracownik jest pierwszy dzień w pracy.

Równa płaca bez względu na staż

Od stycznia 2017 r. wszyscy pracownicy – niezależnie od stażu pracy – otrzymują takie samo wynagrodzenie. Przed zmianą pracownicy przez pierwszy rok pracy otrzymywali co najmniej 80% minimalnego wynagrodzenia, obecnie – co najmniej pełną jego wysokość.

Reforma emerytalna

1 października 2017 r. przywrócony został wiek emerytalny 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Ustawa określa minimalny wiek, w jakim można przejść na emeryturę. Celem zmiany było przede wszystkim umożliwienie podjęcia samodzielnej decyzji o momencie zakończenia aktywności zawodowej. Efektem opóźnienia przejścia na emeryturę o rok jest o ok. 8% wyższe świadczenie.

twitter.com/mrpips_gov_pl

facebook.com/mrpipsRP

instagram.com/mrpips_gov_pl

Bądź na bieżąco z informacjami Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zapisz się na **newsletter**.
Więcej informacji na stronie **www.mrpips.gov.pl**.

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej
Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Wieloletni program, którego celem jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych oraz zagospodarowanie ich potencjału poprzez umożliwienie im aktywności społecznej. W ramach programu dofinansowywane są projekty organizacji pozarządowych.

Liczba projektów*

43

*w latach 2016-2018

Liczba osób uczestniczących w projektach*

36 839

Środki*

4,6 mln zł

SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych	Dane ogólnopolskie	
		Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych
2015* 9,2%	79,3 tys.	10%	1,58 mln
2018* 4,8%	44 tys.	5,9%	0,96 mln
-47,8% ↓	-35,3 tys. ↓	-41% ↓	-39,3% ↓
spadek 2015 do 2018			

* dane za lipiec

WSKAŹNIK DZIETNOŚCI

1,412	1,625	15,1% ↑
2015	2017	wzrost 2015 do 2017
Dane ogólnopolskie		
1,29	1,45	12,4% ↑
2015	2017	wzrost 2015 do 2017

PŁACA MINIMALNA

1 750 zł	2 250 zł	500 zł ↑
2015	2019	wzrost 2015 do 2018

UBÓSTWO SKRAJNE

8,6%	3,0%	-65,1% ↓
2015	2017	spadek 2015 do 2017
Dane ogólnopolskie		
6,5%	4,3%	-33,8% ↓
2015	2017	spadek 2015 do 2017

Podsumowanie programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej woj. pomorskie

5 RODZINA
500+

	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Środki
2018*	158,2 tys.	248,2 tys.	871,5 mln zł

*dane na koniec lipca 2018 r.

DOBRY
START
300 dla ucznia

	Liczba dzieci	Środki
2018*	301,5 tys.	93,5 mln zł

*dane szacunkowe MRPiPS

KARTA DUŻEJ RODZINY

	Liczba użytkowników KDR	Liczba partnerów*
2015	68 352	368
2018	182 174	Liczba miejsc*
	113 822 ↑	1 620
	wzrost 2015 do 2018	*09-2018 r.

MALUCH+

Żłobki, kluby
dziecięce

	Środki	Liczba placówek	Liczba miejsc
2015	18,5 mln zł	269	5 580
2018	33,7 mln zł	514*	8 851*
	15,2 mln zł ↑	245 ↑	3 271 ↑
	wzrost 2015 do 2018		

Gminy i miejscowości, w których otwarto placówki od 2016 r:

„Maluch” 2016: Luzino, Czarne, Pelplin, Stara Kiszewa, Słupsk, Gdynia, Linia,

„Maluch+” 2017: Gdańsk, Pruszcz Gdański, Rudno, Gdynia, Stegna,

„Maluch+” 2017 „Za życiem”: Debrzno, Gwieździno,

„Maluch+” 2018: Tuchomie, Dziemiany, Nowa Wieś Lęborska, Karsin, Lipusz, Gniew, Sadlinki, Stegna, Malbork, Siemianice, Sztum, Sopot, Słupsk, Gdynia,

Wskaźnik użłobkowania (z nianiami)

	2015	2018
	12,7%	18%*
		41,7% ↑

Dane ogólnopolskie

12,4%	19,4%*	56,4% ↑
--------------	---------------	----------------

*dane szacunkowe na koniec 2018 r.

wzrost 2015 do 2018

ŚDS Środowiskowe Domy Samopomocy

Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Uczestnicy mają możliwość rozwoju osobistego, chociażby poprzez naukę nowych umiejętności lub też podtrzymywanie umiejętności zdobytych wcześniej np. w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

	Środki na uruchomienie i działalność*	Liczba placówek**	Liczba miejsc**
2015*	22,7 mln zł	62	1 789
2018*	36,3 mln zł	65	1 894
	13,6 mln zł	3 ↑	105 ↑
	wzrost 2015 do 2018		

Miejscowości, w których otwarto placówki od 2016 r:

Malbork, Gdańsk, Człuchów,
planowane w 2018 - Motarzyno, Kwidzyn, Słupsk

* 2015 rok - wykonanie,
2018 rok - plan wg stanu na 30 czerwca 2018

** wg stanu na koniec 2015 i 2017

WTZ Warsztaty Terapii Zajęciowej

Placówki oferujące osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

	Środki na działalność
2015	22,3 mln zł
2017	24,5 mln zł
	2,2 mln zł ↑
	wzrost 2015 do 2017

SENIOR +

Wieloletni program (2015-2020), którego celem jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę sieci dziennych domów i klubów „Senior+”. Od 2017 roku program „Senior+” jest realizowany w formule rozszerzonej, która pozwoliła m.in. na tworzenie klubów „Senior+” (uproszczona forma dziennych domów z mniejszymi wymogami w zakresie standardu lokalowego, osobowego i organizacyjnego)

	Liczba placówek	Liczba miejsc	Środki
2015	6	130	1 mln zł*
2018	29	645	3 mln zł**
	23 ↑	515 ↑	2 mln zł ↑
	wzrost 2015 do 2018		

Miejscowości, w których otwarto placówki od 2016 r:

Pelplin, Gdańsk, Kwidzyn, Międzybórz, Skaryszewy, Dzierżgoń, Sztum, Jezierzycze, Tczew, Nowy Dwór Gdański

* na uruchomienie ** na uruchomienie i działalność

75+ OPIEKA

Celem nowego realizowanego od 2018 roku programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych osobom samotnym w wieku 75 lat i więcej, które mieszkają na terenie małych gmin, tj. do 60 tys. mieszkańców.

	Środki
2018	247,9 tys. zł

Liczba gmin, które przystąpiło do programu*

13

* dane za I półrocze 2018 r.

1. Formy opieki nad najmłodszymi dziećmi

System opieki nad najmłodszymi dziećmi jest uregulowany w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Instytucjami opieki mogą być żłobki, kluby dziecięce, dzienny opiekun i niania. Każda z tych form opieki ma swoją specyfikę i odpowiada na inne potrzeby i oczekiwania rodziców. W ramach systemu opieki realizowane są trzy podstawowe funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna.

Opieka nad dzieckiem w formach określonych w ustawie może być sprawowana do ukończenia roku szkolnego, w którym dziecko ukończy 3. rok życia, lub w przypadku, gdy niemożliwe lub utrudnione jest objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – 4. rok życia.

Zadania z zakresu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 są zadaniem własnym gminy. Obok gminy tworzyć i prowadzić żłobki i kluby dziecięce mogą inne niż gmina jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, osoby fizyczne oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

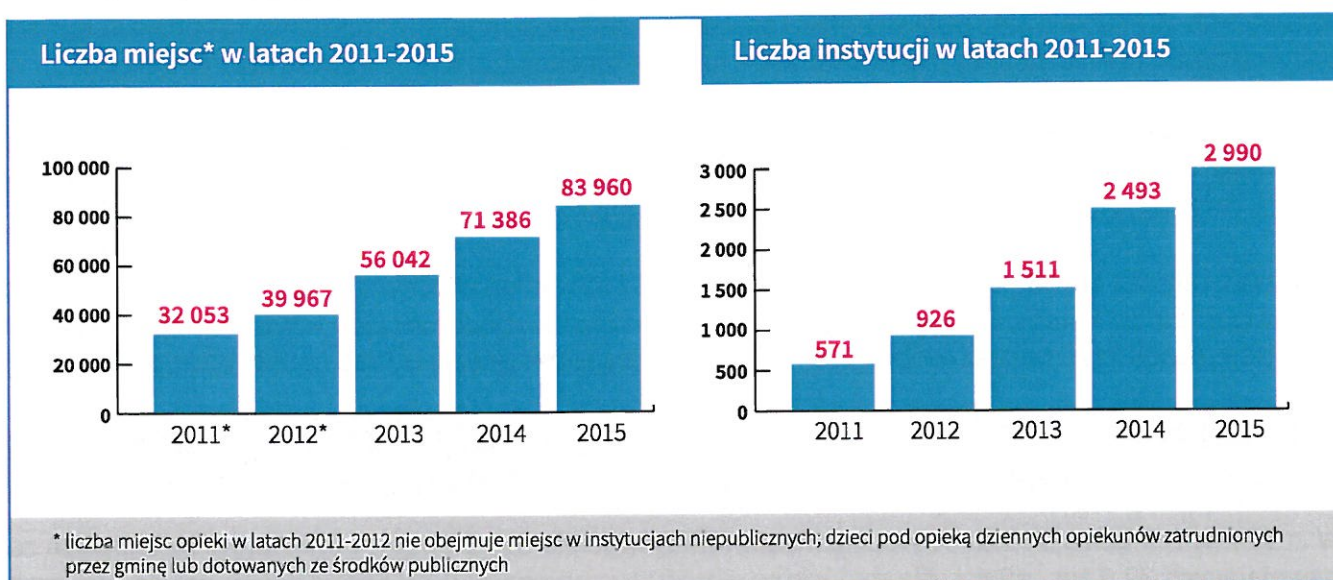
2. Sytuacja w latach 2011-2015.

W 2010 r. w ramach systemu ochrony zdrowia funkcjonowało 511 żłobków i oddziałów żłobkowych zapewniających 32,5 tys. miejsc dla maluchów. Do 2011 r. opieka nad małymi dziećmi mogła być organizowana w formie żłobków działających jako publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej lub przez opiekunki, wykonujące tę działalność jako zarejestrowaną działalność gospodarczą lub – co miało miejsce znacznie częściej – wykonujące zawód bez zarejestrowania. Taka sytuacja powodowała, że w zależności od formy sprawowanej opieki, była albo poddana bardzo dużym wymogom, jak w przypadku żłobków posiadających status zakładów opieki zdrowotnej, albo też brak było określonych standardów, jakie musiały spełniać pozostałe formy opieki nad dziećmi. Ustawa miała za zadanie z jednej strony ułatwić zakładanie żłobków przez ograniczenie barier administracyjnych, jakie towarzyszą procedurom tworzenia nowych instytucji opieki, wprowadziła też nowe formy opieki takie jak kluby dziecięce i dziennych opiekunów, a z drugiej strony podnieść standard usług świadczonych dotychczas jako zwykła działalność gospodarcza poprzez zalegalizowanie niań. Podjęte działania przyczyniły się do rozwoju systemu opieki

MALUCH+

nad najmłodszymi dziećmi, jednak w stopniu niewystarczającym do oczekiwań społecznych. Na koniec 2015 r. działało ok. 3 tys. instytucji opieki nad najmłodszymi (żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów) oferujących 84 tys. miejsc. Dodatkowe wsparcie państwa rodzice otrzymali do zatrudnienia ok. 8,2 tys. nian na podstawie umowy aktywizującej.

Podejmowane do 2015 r. działania nie przełożyły się na szybki rozwój instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. Liczba żłobków i klubów dziecięcych pozostawała daleko niewystarczająca. Wskaźnik użłobkowania, czyli odsetek dzieci objętych opieką instytucjonalną łącznie z nianiami, wynosił w 2015 roku 8,3% (12,4% biorąc pod uwagę dzieci z roczników 1-2).

Żłobki funkcjonowały przede wszystkim w dużych miastach, brakowało ich natomiast w mniejszych miejscowościach, uniemożliwiając tym samym rodzicom wybór co do faktycznego sposobu sprawowania opieki nad dzieckiem. W 2015 r. jedynie w 638 gminach działały instytucje opieki dla dzieci do lat 3.

MALUCH+

karta informacyjna dla samorządów

O programie

Resortowy program „Maluch+” wspiera tworzenie nowych miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych oraz u dziennych opiekunów. Dzięki programowi powstaje infrastruktura ważna dla rodziców najmłodszych dzieci. „Maluch+” stwarza szansę na uruchomienie nowych żłobków czy klubów dziecięcych, ale też na utworzenie nowych miejsc w instytucjach już istniejących.

Ważne daty

Nabór ofert do edycji „Maluch+” 2019 rozpoczął się 28 listopada i potrwa do 28 grudnia bieżącego roku. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ogłosi wyniki konkursu najpóźniej do 28 lutego 2019 roku.

Dla kogo jest program?

Dofinansowanie w pierwszej kolejności trafi do jednostek samorządu terytorialnego. Dla gmin, w których do tej pory nie funkcjonują (utworzone przez samorząd) żłobki czy kluby dziecięce, a które zdecydują się na taki krok w programie zarezerwowano 200 mln złotych. Jeśli chętnych na tworzenie nowych żłobków będzie więcej, to kwota może zostać podwyższona. W sumie na przyszłoroczną edycję programu „Maluch+” zarezerwowano 450 mln złotych.

Dofinansowanie

W 2019 roku zwiększamy dofinansowanie na tworzenie nowych żłobków czy klubów dziecięcych.

- Dla jednostek samorządu terytorialnego, które nie posiadają takich miejsc opieki zwiększono dofinansowanie z 20 do 30 tys. złotych na jedno nowotworzone miejsce.
- W przypadku samorządów, gdzie funkcjonują już żłobki lub kluby dziecięce dofinansowanie zwiększono z 20 do 22 tys. zł na jedno nowotworzone miejsce.

Samorządy mogą uzyskać dofinansowanie do 80 proc. wartości kosztów realizacji zadania. Środki z programu mogą również wesprzeć tworzenie żłobków i klubów dziecięcych na terenie inwestycji powstających w ramach programu „Mieszkanie+”.

Opieka nad maluchami

O ile w 2010 roku, przed wprowadzeniem ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, funkcjonowało 511 żłobków i oddziałów żłobkowych, o tyle na koniec bieżącego roku takich placówek ma być 5,2 tys. Odsetek dzieci objętych opieką instytucjonalną na koniec 2018 roku ma wynieść 19,4 proc. W 2010 roku było to 2,6 proc.

Zmiany w obszarze instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 obowiązujące od 1 stycznia 2018 r.

Zmiany mają na celu ułatwienie zakładania i prowadzenia instytucji opieki (żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów) przy jednoczesnym podwyższeniu jakości świadczonych usług i zwiększenia poziomu bezpieczeństwa dzieci. Docelowo zmiany przyczynią się do zwiększenia dostępności terytorialnej i cenowej opieki instytucjonalnej dla najmłodszych dzieci.

Najważniejsze zmiany

- rozszerzono katalog podmiotów mogących zakładać żłobki i kluby dziecięce oraz zatrudniać dziennych opiekunów o inne niż gminy jednostki samorządu terytorialnego oraz o instytucje publiczne;
- zniesiono wymóg posiadania w żłobku co najmniej dwóch pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci (pomieszczenie dotychczas wykorzystywane na sypialnię może zostać przeznaczone na pobyt dzieci, co pozwala na stworzenie nowych miejsc opieki w instytucjach już funkcjonujących i wciąż korzystających z wydzielonego pomieszczenia na sypialnię oraz pozwala nowym instytucjom opieki na stworzenie większej liczby miejsc);
- w klubach dziecięcych dzieci mogą przebywać do 10 godzin dziennie, tak jak w żłobkach, jednakże kluby są placówkami mniejszymi i bardziej kameralnymi – do 30 dzieci;
- w przypadku klubów dziecięcych opinię dotyczącą spełniania wymagań sanitarno-lokalowych wydaje wójt, burmistrz, prezydent miasta, a nie państwowy inspektor sanitarny jak w przypadku żłobków;
- żłobki i kluby dziecięce są zwolnione z opłat od nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego oraz z podatku od nieruchomości;

Rola dziennego opiekuna

- dzienny opiekun jest tańszą formą opieki dla dzieci do lat 3 – ta forma opieki organizowana jest w warunkach najbardziej zbliżonych do domowych, sprawdza się również w sytuacji, gdy w samorządzie nie ma dużego zapotrzebowania na miejsca opieki

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

www.gov.pl/rodzina

mrpips_gov_pl

mrpipsRP

mpips_rp

mrpips_gov_pl